

MENTOR

LIST ZA SREDNJE-
ŠOLSKO DIJAŠTVO

St. 9. ::: Letnik III.

Urejuje
dr. Anton Breznik

Za leto 1910/1911

JK

Vsebina.

Značaj. (Ksaver Meško.) (Dalje)	193
Homer in njegova pesem. (Dr. J. Gnidovec.) (Dalje)	195
Radovan. (Zaloigra v štirih dejanjih.) (Jos. Logar.) (Dalje)	200
Črna lisca. (Prof. Fr. Pengov.) (Dalje)	206
Svetovne uganke. (M. Štular.)	209
Drobiž: Rešitev šahovih mlog. — Uganka. — Rešitev uganka za zoologe. — Rešitev ugank v 8. štef. Mentorja. — Uganka. — Juan Miseria. — Iz grške sofe. — Zgodovinske anekdote. — Umelnost v Vatikanu. — Godba izpreobrnila pijanca. — „Kolikar jezikov znaš, toliko veljaš.“ — Pomirjenje Korzike. — Listnica uradništva	212

IVAN SELNIG Ljubljana, Stari trg 7.
Trgovina z usnjem. Izvoz na drobno in debelo.

Lepa prilžnostna darila. Največja in najbogatejša tvorniška zaloga.

Dobro in poceni se kupi le pri meni, kar je obče znano. — Ure budilice od 5 K naprej; silikonske lepe sukar ure od 4,50 naprej; srebrne cil-jem ure od 5 K naprej; srebrne zlatno-ruzi ure od 10 K naprej; diamantni prstan od 15 K naprej; beljantni prstan od 30 K naprej. — **Lepo novost v kina- in pevskem srebru po znižanih cenah.** (Naročite novi tenik s kolobarjem tudi po polu zasloni). — Slagerstvi šivalni stroj od 30 K naprej, tudi za plešnje trojke (brezplačno).

Fr. Čuden, trgovec in urar v Ljubljani.

Fr. P. Zajec, izprašani optik, Ljubljana, Stari trg 26

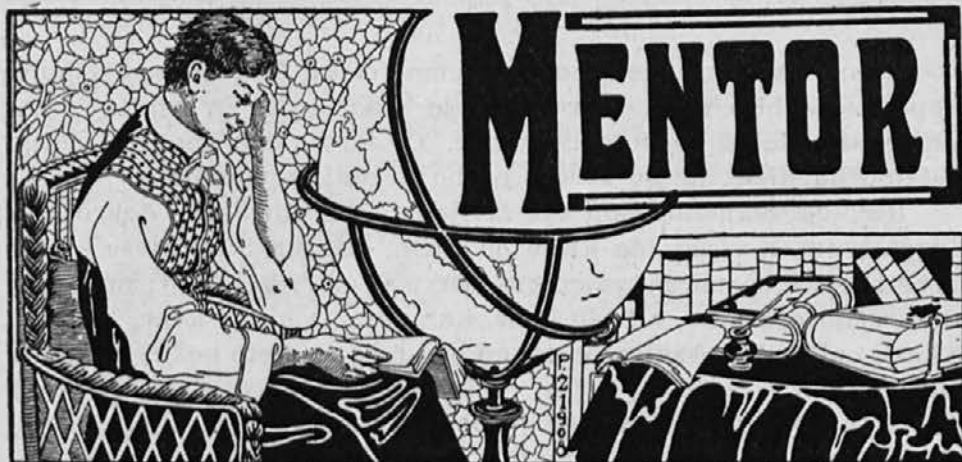
priporoča svoj dobro urejeni optični zavod kakor tudi različne vrste naočnikov, ščipalcev, toplomerov, daljnogledov itd. Popravila očal, ščipalcev itd. Izvršuje dobro in ceno!

KREGAR & SELJAK.

Kupujte edino „SAWA“-kremo v korist obmejnim Slovincem.

Izhaja v zavodu sv. Stanislava v Št. Vidu nad Ljubljano prvega dne vsakega meseca in stane za dijakke dve kroni, za druge naročnike štiri krona na leto.

Tisk „Katoliške Tiskarne“ v Ljubljani.

Letnik III.

List za srednješolsko dijaštvo.

Štev. 9.

Ksaver Meško:

Značaj.

II.

Res, človek je najpopolnejše, kar je izšlo iz rok Stvarnikovih!

A s tem nikakor ne trdimo, da je v vsem do zadnje črtice in do najmanjše nianse popoln. Še manj hočemo s tem reči, da nimamo dolžnosti, stremiti po višjem in višjem izpopolnjenju. Nasprotno! Stvarnik nas ni postavil v svetišče sveta nemih malikov, mrtvih in negibnih, nezmožnih razvitka, napredka, izpopolnjevanja. Ne! Dal nam je prosto voljo, ki se naj giblje, dal razum, ki naj tuhta in išče in hrepeni navzgor, dal moči, da z njimi delamo in jih v življenju vestno porabljam. Čim bolj rabimo, razvijamo in krepimo vse, kar je Bog položil v nas, tem bolj izpolnujemo svojo nalogo na svetu, svoj namen in voljo Stvarnikovo.

Spoštovanje samega sebe zahteva dvoje: Da človek odkleše, kar čuti in vidi na sebi slabega, in da izbrusi, izlika in izpopolni, kar je velikega in božjega v njem, v njegovem srcu, v njegovi duši. Po ti dvojni poti pridemo do idealnega značaja, vobče do popolnega človeka, v kolikor mi pač moremo doseči popolnost.

Blesteči diamant v kroni kraljičini in diamant v globokem prepadu Kordilijer sta ene in iste snovi. Fidijev Jupiter, Mihelangelov Mozes in kararska marmornata skala tudi približno iste. In vendar, kako velikanski razloček med njimi, med njihovo krasoto, med njihovo vrednostjo!

Kaj je povzročilo to razliko? Trud, delo, skrb, pila, dleto in seve umetniški zanos!

Isto je s človeškimi srci, s človeškimi dušami, s človeškimi značaji.

Če ne vzgajamo, ne izpopolnujemo telesa, če ga zanemarjamo, propade. Še bolj velja to v duševnih zmožnostih in silah. Če zanemarjamo duha, se poleni, otrpne. Če ne likamo značaja, če ne klešemo na njem, ne bo svetel, ne bo kristal, ne umotvor.

Res, da Stvarnik sam vse življenje lika človeka z dobroto, z blagoslovom, s srečo; da kleše na njem, dostikrat celo teše s prevarami, z nesrečami, s trpljenjem. Tako se marsikaj opili; marsikaj odleti z našega srca, z naše duše, kar nam je bilo v kvar, kar nas je kazilo ali je bilo vsaj nepotrebno. Nesreče so dleto božje, trpljenje pila božja.

A tudi v človeka samega je položil umetniškega duha, ki naj sam na sebi dela, ki naj reže, pili in kleše, da si srce in dušo pretvori v klasičen kip, svoj značaj v blesteč biser.

Odstranimo najpoprej robotosti in ostroti z značaja!

Ali kaže n. pr. plemenitost, ali je znamenje olikanega značaja, če se kdo brezsrčno iz vsakega norčuje, če kdo vse večje in manjše napake bližjega žgoče ironizira? Malo srca in še manj značaja kažemo s tem. Plemeniti, dovršeni značaji imajo sočutje in potrpljenje z napakami drugih. In najdejo pravo pot in potrebno fineso, da opozorijo bližnjega na to in ono napako, ne da bi ga ranili ali ga celo pred drugimi osmešili, a bi se morda niti ne zmenili, če so sobrata ranili!

To mi teži srce! Ko sem bil bogoslovec v Mariboru, sem imel tovariša, dobro dušo. Imel pa je res nekaj posebnosti, morda napak. A imamo jih vsi! Zaradi teh smo ga imeli včasih za norca. Fant si ni vedel prav pomagati. Dostikrat morda niti hotel ni! Če je bilo zadnje, je bil mnogo plemenitejši nego mi!

Nekoč mi reče na dvorišču: „Pri drugih se ne čudim, a da si tudi ti tak proti meni, me boli. Saj ti nisem ničesar žalega storil! In drugi so mi večinoma bolj tuji, midva sva bila sošolca in si dobra vso višjo gimnazijo. Čemu si torej tudi ti takšen?“

Bilo me je v srce sram. Morda sem bil potem boljši. Zdaj bi ne mogel natanko povedati — premalo so skrbeli naši vzgojitelji za vzgojo srca. Vzgoja duha in vse!

Teži me to!

In to me teži. Nisem našel blage besede, s katero bi prosil odpuščanja in bi krivico vsaj deloma poravnal! In to je bilo zlo! Morda celo hujše nego prvo. Danes mislim: „Ko bi vendar rekel: Odpusti!“ Ta beseda bi bila, mislim, več vredna nego zlato. Ranjenemu srcu trojno dragocena!

Ne ponižujte se, mladi prijatelji, do takih dejanj!

In če ste komur, in najsibo še nizek in neznamenit, storili hudo in krivico, ne idite ponosno svoje poti mimo njih, razžaljenih in ponižanih. Ker res nimate vzroka za ponos! Sami sebe ste ponižali, ko ste sobrata zaničevali! Pač pa imate dolžnost, če stremite po

imenu značajnih mladeničev in mož, da se ponižate vsaj do ene besede: „Odpusti!“ V resnici to ni ponižanje, ampak nasprotno, veliko, krasno delo! In da se dvignete do višine trdnega sklepa: „Tega ne storim nikoli več!“

Kvišku, mladi prijatelji ...

Dr. J. Gnidovec:

Homer in njegova pesem.

(Dalje.)

Čudovita je pesnikova umetnost tudi v tem, kako razpreda in razpleta povest, pa vkljub temu in prav s tem še bolj utrjuje enotnost svoje pesnitve.

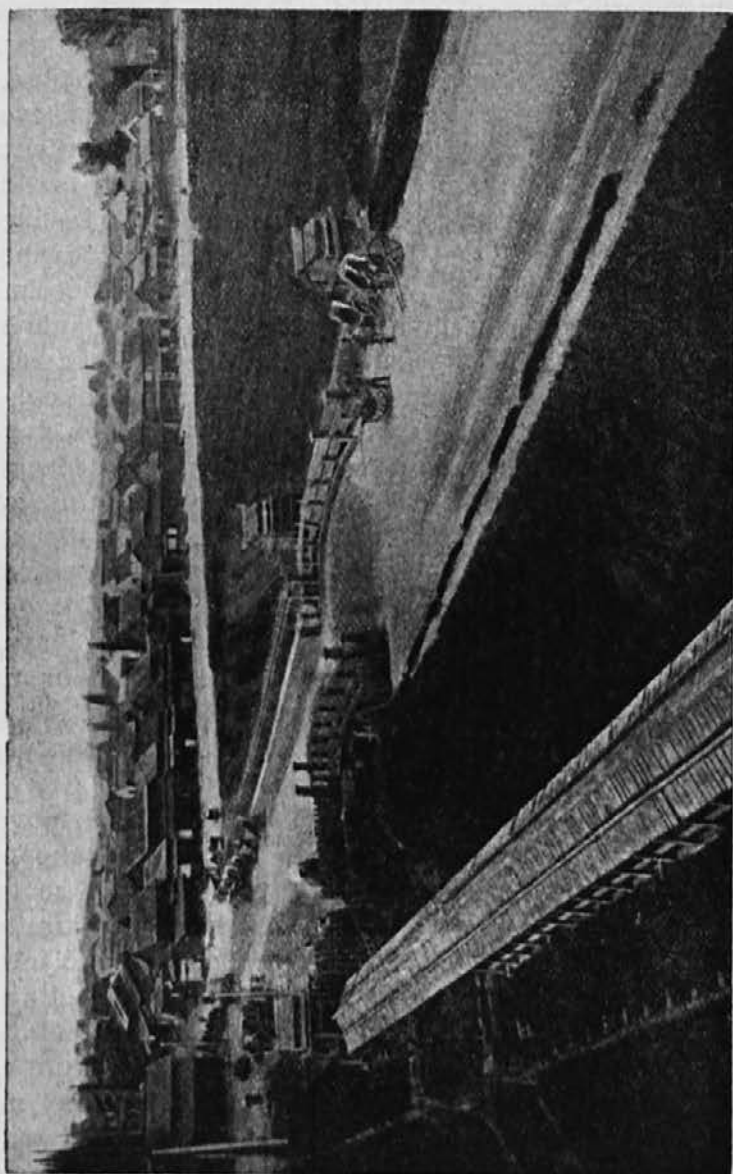
Lep zgled za to nam podaja Diomedov nastop, ki spada med najbolj genialna umetna sredstva našega pesnika. Apolo vzpodbuja Trojance, naj vztrajajo v boju: „Krepko naprej, saj Ahajci niso iz kamena, tudi ne iz železa; tudi njim segajo puščice v meso, kakor vam! In — Ahileja ni v boju! Pri ladjah sedi brezdnelno in se srdi.“ Iz teh Apolonovih besed odseva priznanje, da bi se morali Trojanci po pravici bati, ako bi se boja udeleževal Ahilej. Toda mi gledamo Ahileja v drugačni luči. Bil je razžaljen, hudo razžaljen in torej — po svojem prepričanju — opravičen srditi se; ali od trenutka, ko se je pričel splošni boj, pa se vkljub temu samo on še obotavlja, ne zasluži več tolikega sočutja. S tem se pričinja njegova krivda. Ko glavni junak izgubi naše prejšnje zaupanje, nam pripelje pesnik na pozorišče novega junaka, o katerem se more upati, da bo Trojance užugal brez Ahilejeve pomoči. Ko bi bil Homer hotel, da Diomedes v toliki meri posega v življenje in vrvenje pred Trojo kakor drugi glavni junaki, bi bil Ahilej gotovo potisnjen v ozadje. Kako lepo je pesnik vpeljal junaškega Diomeda! Ko so v 2. spevu našteva grška vojna moč, se Diomedes samo mimogrede omenja. V zboru knezov se ne imenuje; pogrešamo ga tudi med junaki, ki jih Helena opisuje staremu Priamu. V 4. spevu pa stopi kar naenkrat pred nas. Diomedes pripada tistim knezom, katere je Agamemnon baš s svojim očitanjem vzpodbudil k boju. Homer riše navadno svoje značaje tako, da je njih prvo dejanje nekak uvod za vsa poznejša dejanja. Diomedes naj se po pesnikovi volji odlikuje v tem, česar pogrešamo pri Ahileju. Res je, da sočuvstvujemo z Ahilejem, ki ga Agamemnon po krivici žali, toda ta žalitev se nam zdi kolikortoliko opravičena, ker se Ahilej preveč ošabno vede proti tistemu, ki reprezentira najvišjo oblast in je vrh tega tudi starejši od njega. Zdi se nam, kakor da bi bil Homer prvi Diomedov nastop narisal z ozirom na to Ahilejevo napako. Agamemnon po svoji navadi nekako sirovo napade Diomeda. Pa ta se premaga.

Njegov voznik Sthenel mu ugovarja; kratko pa prijazno mu ukaže Diomedes, naj molči, ker ima kralj pravico, sedaj vse poklicati v boj. Ta taktnost v tako težavni situaciji dvigne Diomeda tako visoko, da je v sledečih spevih merodajen junak, ki odločuje z besedo in dejanjem, dokler ga pesnik malo pred Ahilejevim nastopom ne odstrani: Paris ga je moral ustreliti v peto in ga storiti tako za boj nesposobnega. Šele v 23. spevu se sme zopet pokazati in odlikovati v tekmovalnih bojih, ki so prirejeni Patroklu na čast.

Ako pregledamo v duhu celo pesnitev, nam ni težko najti njeno vodilno misel. V prvi tretjini pesnitve gledamo, kako se užaljeni Ahilej srdi in hrepeni po maščevanju ter nakoplje nesrečo svojim rojakom. V drugi tretjini ga vidimo kakor odrevenelega jetnika v samoti, kamor se je sam obsodil. Ker ne mara v boj vkljub nujnim prošnjam svojih nesrečnih rojakov, si nakoplje krivdo, ki ne sme ostati brez kazni in zadoščenja. To zadoščenje pa tvori zadnja tretjina Iliade. Iz nove maščevalnosti radi smrti svojega prijatelja se Ahilej spozabi, da prekorači dovoljene meje; zato mora pasti, to je estetična zahteva. Z Ahilejevim padcem pa je tesno združeno njegovo notranje očiščenje, ki nas spravi in pomiri z vsem, kar ima Iliada strašnega v sebi.

Homer je tekom svoje pesnitve naše zanimanje razcepil na dve strani: zdaj smo na strani Grkov, zdaj sočuvstvujemo s Trojanci. Pri tem izpreminjevanju pa odločno zahtevamo nečesa: udeleževanje nebeščanov pri teh bojih nam je postalo premočno, tako da ne moremo prav presojati značajev posameznih junakov. Radi tega želimo, da bi se pokazala prava moč junakov in narodov. Saj je prišlo tekom pesnitve tako daleč, da ne vemo več, ali je medsebojni prepir med bogovi ali boj smrtnikov pred Trojo snov naše pesnitve. Zdi se, kakor da bi bil tudi Homer to čutil; kar naenkrat zginejo v drugi tretjini pesnitve Olimpijci s pozorišča. Zlasti se nam je Ahilej skoraj popolnoma odtujil; namesto njega nastopata Zevs in Thetida; zato želimo, da bi ga videli, kako in kaj dela kot človeški junak. Povsodi opazujemo tekom posameznih spevov razvoj v značaju junakov, le Ahilej se ne gane. Želimo in zahtevamo, da glavni junak bolj očitno postane središče dogodkov, ki jih pravzaprav on povzroča. Homer je mojstrsko zadostil tej zahtevi. V 9. spevu obrača pesnik tako krepko našo pozornost na Ahileja, da skoraj z gotovostjo pričakujemo v kratkem odločilnih dejstev, ki bodo spravile junaka v razpor sè samim seboj; težko pričakujemo tega osamosvojenja, ki se mora pojaviti iz silnih notranjih bojev, ki so sledili zunanjemu pritisku. Toda pesnik mora enakomerno pospeševati razvoj premnogih značajev; Ahilej stopi zopet v ozadje. Agamemnon sam prizna, da ni dobro poznal razmer in da ni imel prav. Vedel je, da so brez Ahilejeve pomoči Grki izgubljeni. Pa vkljub temu ne gre sam k Ahileju; stvari se loti sploh s premalo

resnostjo. Odisej se zaveda, da bo poslanstvo pri Ahileju brezuspešno. Navdušeni govor Diomedov v zboru knezov, katerim Agamemnon ni vedel ničesar več povedati, je pravzaprav le sijajno prikril zadrego vseh, ko ni vedel drug drugemu svetovati. Od Agamemnona niso ničesar več pričakovali. Pa vkljub temu, da se mu

Tokio.

je v javnem zboru očitalo, da mu manjka hrabrosti, zna pesnik stvari tako zasukati, da je od hrabrosti in iniciative kralja Agamemnona odvisna usoda vseh.

Pesnik ima svoj cilj jasno pred očmi: Ahilej more le tedaj nastopiti s polnim efektom, ako se bo sam bojeval; vsi drugi se morajo umekniti. Agamemnon zmagovito prodira proti sovražniku,

za rano se ne zmeni; toda vdati se mora bolečinam in zapustiti bojišče. Diomedes podere celo Hektorja, toda Paris ga zadene sè strelico. Tudi Odisej se ranjen umakne. Zadnja opora za Grke je Ajas, junak nepremagljivega odpora in odboja. Iz najljutejšega boja, ko se je bati, da bo ta junak omagal, nas pa pesnik z nedosegljivo umetnostjo prestavi v bližino Ahileja. Ajantu pomaga Evripil, pa se mora umekniti, ker ga je zadel Paris. Zdaj pa zapusti bojišče še Nestor, da bi prepeljal v tabor ranjenega Mahaona. Ahilej ga je spoznal, kajti stoječ na vrhu svoje ladje je opazoval bojni hrup; poklical je Patrokla k sebi ter mu dejal: Zdaj, mislim, bodo Grki pomoči proseč objeli moja kolena, kajti prišla je nad nje nadloga, katere nič več ne ustavi. Ob tej priliki pesnik že naprej napove usodo Patroklovo: Slišal je klic in je prišel; kakor bojni bog je prišel, in bilo je to začetek njegove pogube. Kot posebno učinkujoče sredstvo uporablja Homer napoved smrti pri junakih, katere nam hoče duševno prav približati, pri junakih, katerih sodelovanje močno vpliva na končni razvoj velikih dogodkov. Med te junake spada Patroklos. Žalovanje nad njegovo izgubo nagne Ahileja, da se spravi z Agamemnomom in vstopi zopet med bojevnike. Do sedaj nismo slišali skoraj drugega o Patroklju, kot njegovo ime. Ko Ahilej z vrha ladje opazuje boj, Patrokla ni pri njem. Ahilej ga pokliče in pošlje gledat, koga pelje Nestor na svojem vozu: menda bo Mahaon. Ahilej skoraj ne more več ostati v vlogi, v katero se je sam obsodil. Poln dušnega nemira gre na ladjo, da bi mogel položaj pregledati. Ni mu najbrže toliko do Mahaona, temveč rad bi vedel, v kakšnem položaju so Grki sploh. Tu stoji in težko pričakuje, da bi se Patroklos vrnil. Ali kako zna pesnik to sporočilo ovirati, da ga bolj nestrpno pričakuje!

Patrokla zadržuje Nestor, ki na dolgo in široko pripoveduje iz svojih mladih let. Njegov govor je tako prijeten in tako nazoren, tako slikovito jasen, da nas zoper našo voljo vname za te stvari in skoraj pozabimo, kako se v istem času vrši pred grškim taborom silovito divji boj in da le še Ajas, ki bo pa slednjič le omagal, odvrča Trojance od grških ladij. Način, kako zna v silno resnih trenutkih preteče nevarnosti obrniti naše zanimanje na povest zgovornega starca, je moč pesnika, ki ima svoj publikum popolno v oblasti. Podoben je prizor, ko hiti Hektor z bojišča v mesto in koprni hrepenenja, le vsaj za trenotek videti soprogo in otroke, pa mora poslušati Heleno, ki ga s svojim pripovedovanjem zadržuje. — Z občudovanja vredno umetnostjo pa zna Nestor z razboritostjo, ki je popolnoma primerna njegovi starosti, svoje široko razpredene spomine lepo speljati na Ahileja; slednjič se obrne na Patrokla z nenadnim opominom, ki z elementarno silo prebudi njegovo dušo. Patroklos pozabi, da se mu mudi k Ahileju, z vedno večjo vnemo sledi Nestorjevim mislim in se slednjič povzpne do sklepa, da hoče

ločiti svojo usodo od usode svojega prijatelja in ločen se sam boriti za Grke. Nestor se zaveda svojega dostojanstva; saj je sam svoj gospod in — tako si misli — mogoče se zdim mlademu možu dolgočasen, pa naj le bo, jaz sem starejši in vem, kaj govorim. Patroklos je v vsem, kar dela, ud najboljše, olikane družbe; spoštuje in respektira Nestorjeve predpravice; pri njem ni tistega egoizma, ki ga opazujemo pri mnogih junakih, zlasti pri Agamemnonu. — Ko Patroklos hiti poročat Ahileju o dogodkih, dohiti ranjenega Evripila, ki ga prosi pomoči; ne more ga pustiti, temuč ga spremi v njegov šotor, mu potegne strelico iz rane in dene na rano zdravilnih zelišč. — V treh ali štirih spevih še vedno zavlačuje pesnik Patroklovo vrnitev. Zdelo se mu je potrebno, nekatere osebe še v večjem obsegu spraviti na pozorišče, kakor doslej, zlasti pa Hektorja. Z grozovito silo preti Grkom pogin od tega junaka. Da sta se slednjič Patroklos in Ahilej spustila v boj, ju k temu ni privedla premena njiju mišljenja, ampak skrajna nevarnost, neizmerno gorje Grkov. V Evripilovem šotoru zasliši Patroklos bojni hrup in se spomni, da mora hiteti nazaj k Ahileju. Vzbuja se nam nada, da bo pregovoril svojega prijatelja. A zopet se izjalovi to pričakovanje. Patroklos s solzami v očeh pride k Ahileju. Ta ga prijazno povprašuje, zakaj se joče. „Ali mi morda prinašaš kako žalostno vest iz Fthije? Saj ti vendar še živi oče Menojtij in moj oče tudi še živi; njuna smrt bi naju seveda zelo užalostila. Ali pa morda žaluješ, ker padajo Ahajci pri ladjah? Povej, ne skrivaj v srcu, da bova vedela oba!“ Patroklos vzdihne in odgovori: „Ne zameri, Ahilej; tolika nadloga je namreč prišla nad Ahajce. Naj nikar ne zgrabi tudi mene taka jeza, ki jo ti kuhaš v svojem srcu, grozovitež! Kdo se te bo z veseljem spominjal med potomci, če ne odvrneš od Grkov strašne pogube? Brezsrčnež, tvoj oče ni bil Pelej, niti Thetida tvoja mati; tebe je rodilo temno morje in trdo skalovje, tako si trdosrčen. Če te zadržuje od boja kako proroštvo ali kako naročilo tvoje matere, pa pošlji mene v boj in daj mi svoje vojake; mogoče, da rešimo Ahajce. Daj mi svojo bojno opravo.“ Tako je govoril in prosil samemu sebi pogubo in smrt. Pod pogojem, da se takoj vrne, ko zapodi Trojance od grških ladij, mu Ahilej usliši prošnjo in ga celo sam vzpodbuja, ko zapazi, da šviga ogenj iz ladije: Vzdigni se tovariš! Pri ladjah vidim požrešni ogenj. Bojim se, da nam ladje vzemo in da ne bo nikake pomoči več.

Že naprej slutimo, da Patroklos ne bo izpolnil pogoja. Kot uverturo za Patroklov padec nam pesnik podaja Sarpedonovo smrt, znamenje krute usode, katere niti Zevs ne more premeniti. V 17. spevu je boj za Patroklovo truplo prva priprava na to, da se bo Ahilej vrnil na bojišče, kar smo nestrpnost pričakovali od začetka pesnitve.

(Konec.)

Josip Logar:

Radovan.

Žaloigra v štirih dejanjih. — Slika iz kmetiških uporov v 16. stoletju.

(Dalje.)

III. dejanje.

Gozd.

1. prizor. Radovan, Stojan, Jesenko.

Jesenko. Radovan, vse je pripravljeno, kot si naročil. Benko in Jernej sta že na mestu z možmi. Pri tvojih je Meteljko.

Stojan. Može smo tudi že poslali daleč proti cesti pazit, kdaj se bodo pokazali vojaki z graščakom in oskrbnikom.

Jesenko. Albert je zlata vreden.

Stojan. Da, ko bi nam ne bil Albert povedal, kaj da mu je bil naročil oskrbnik, bi bili izgubljeni.

Jesenko. Albert pravi, da je tudi stotnik že nekaj zvedel.

Stojan. A ta ne verjame in se norčuje iz oskrbnika.

Jesenko. Oskrbnik namerava pasti po nas jutri, kakor hitro se povrne.

Stojan. Prepozno — jutrašnji dan ni več njegov!

Jesenko. Nocoj se bo odločilo!

Radovan. (Hodi vznemirjen.) Odločilna noč! Še par trenutkov! — Sveta Devica, ali delam prav ali ne!?

Jesenko in Stojan. Radovan! Kaj ti je sedaj?

Radovan. Mirko, otrok moj, z enim korakom bo odločena tvoja prihodnost. — Polkovnik je tu — morda z dobrim poročilom — saj sem potožil pred nedavnim časom zopet v pismu nadvojvodu, kako nam je.

Stojan. Radovan, sedaj, ko morajo vsak trenotek počiti strelji, se ti pomišljaš?

Radovan. Ubogo ljudstvo, če se mi ta nevarni korak ponesreči!

2. prizor. Prejšnji, Mirko.

Mirko. Kje je, kje je moj oče?

Radovan. Kako ti prideš sem — v ti uri, Mirko?

Mirko. Pojdite z mano, oče, na naš dom!

Kako je prazen in strašan nocoj!

Ni dobre mamice, ne sestic v njem,

Te spe že v grobu dolgo, dolgo . . .

Kajne, vi Mirka pa ne zapustite?

Radovan. Ne boj se, Mirko!

Mirko. In stric dejali so tako otožno,

Morda, o dete, boš še bolj ubožno,

Kot zdaj si, brez sestra, brez matere.

In jaz nesreče večje ne poznam,

- Kot če bi vas še moral izgubiti.
Z menoj pojdite, oče, te pustite!
- Radovan. V tem vsa ljubezen mi je združena,
Ki trpke mi sladi še dneve.
O strašna negotovost ure te.
Če lepe mu uničim dni prihodnje!
- Stojan. Na kočē se ozri po vasi,
Gorje se v njej je naselilo
In solzne dela dan na dan oči
Nesrečnim materam, očetom v njih.
In to gorje od tega dne bo hujše,
Če zdaj srca, o Radovan, ne zmagaš.
Izdani smo — trpeli bomo kruto,
Naj se borimo ali ne.
Če pademo pod mečem — kaj to!
Pa drugim bo gorje olajšano.
- Radovan. Ah da, sto drugim hujše je kot meni.
Srce, odnehaj s svojo silo!
- Mirko. Oče!
- Radovan. In se na vas lahko zanesem?
- Stojan. V smrt s tabo grem!
- Jesenko. Sto nas enako misli!
- Mirko. Oče!

3. prizor. Prejšnji, prvi kmet.

Kmet. Radovan, Benkovi možje so pred kako uro prijeli moža, ki je na vso moč bežal od naše strani proti cesti, odkoder morajo priti vojaki.

Jesenko in Stojan. Za njim!

Kmet. Prepozno!

Jesenko. Željko!

Kmet. Da, ravno tega ni med nami.

Radovan. Stojan, Jesenko, zaprta skrivno stezo iz gore na Benkovo stran! Jesenko, spravi moja pisma! — Ljubimir, odvedi mi otroka na varno! — Mirko, bodi miren — z Bogom!

Mirko. Oče, oče! (Radovan odhiti; Ljubimir z Mirkom v nasprotno stran.)

4. prizor. Jesenko, Stojan, drugi kmet.

Kmet. Z menoj — hitro!

Stojan, Jesenko. Kam?

Kmet. Benku na pomoč. Njegova stran je že vsa v ognju!

Stojan. Kod so prišli vojaki?

Kmet. Iz gore, po skrivnostni poti, Benku v hrbet.

Jesenko. Željkoovo delo! (Zakoplje pisma. Stojan odhiti za kmetom. Medtem pride oskrbnik in prestrašen odskoči, ko opazi Jesenka, a se pomiri, ko Jesenko odhiti.)

5. prizor. Oskrbnik, pozneje vojak.

Oskrbnik. Sreča, da me ni opazil ta kmet. Sicer bi bilo že po meni. Ves se tresem.

Vojak. Kmetje se dobro drže. Saj je to prava vojska, tako lepo so razstavljeni.

Oskrbnik. Miško, tukaj se laže razumeva kakor v tem peklenstem vrišču. Kamor se obrnem, povsod divji kmetje — nikjer nisem varen.

Vojak. O Radovanu ste nekaj govorili — a kje ga naj dobim?

Oskrbnik. Gotovo bo kje na graščaka prežal. Kar tja pojdi — en dobro pomerjen strel, pa bo dovolj za upornika, hujskača.

Vojak. Ranil ga bom, pa bo dobro. (Hoče oditi.)

Oskrbnik (za vojakom). Premalo, vse premalo! Usmrtili ga moraš! Sicer ne dobiš, kar sem ti obljubil. Pomisli dobro — tvoja prihodnja sreča je od tega odvisna. Ako nočeš ti — je dovolj drugih.

Vojak (po kratkem premišljevanju). Velja! Jaz bom storil svoje. A da boš tudi ti prisego izpolnil, za to bo poskrbela ta-le. (Mu zagrozi s puško.) Razumeš?

Oskrbnik. Vse dobiš. — Ko boš opravil, pridi sem povedat. Tukaj bom čakal. (Vojak odide.) A hitro, da ga v gneči ne zgrešiš.

6. prizor. Oskrbnik, pozneje Željko.

Oskrbnik. Zmaga je moja! Še par trenutkov, pa bom za vedno rešen Radovana. (Željko pride.)

Željko. Ali smo tu na varnem?

Oskrbnik (ironično). Ti si junak! — Jaz sem rešil grad, otel življenje grajskim, sebi pa mesto utrdil. Kmalu bo vse gotovo. Načrt sem dal jaz, kako polovimo kmete. Glavno stvar sem opravil jaz, da kmete uženo in polove, to malenkost naj pa izvrši stotnik s svojimi vojaki.

Željko. Ampak, da ni bilo mene, bi ne bili vsi skupaj ničesar opravili.

Oskrbnik. Molči, bojazljivec!

Željko (zre plašno po gozdu). Strašno streljajo, vsak čas me lahko kroglja zadene.

Oskrbnik (opazi može). Jezus, Marija, za menoj gredo! (Vrže puško in zbeži. Željko za njim.)

7. prizor. Meteljko in Albert.

Meteljko (plane srdit proti Albertu, a ga takoj spozna). Albert! Ti si naš!

Albert. Bežite! Še je čas! (Si obvezuje rano na levem ramenu.)

Meteljko. Ti si ranjen?

Albert. Kaj to! Bežite!

Meteljko. Ali pridejo tudi od grajske strani nad nas? Radovan me je poslal proti tej strani.

Albert. Po polkovnika je poslal stotnik sredi pota; vsak hip mora priti.

Meteljko. Radovan je oddiral s par možmi naprej; ali je spredaj graščak?

Albert. Je! A z oddelkom vojakov! Radovanovo življenje ni več veliko vredno. Miško mi je povedal, da mora posebno na Radovana meriti, tako hoče oskrbnik!

8. prizor. Prejšnja, tretji kmet.

Kmet. (Se zažene s puško na Alberta.)

Meteljko (mu brani). Stoj! To je Albert, naš!

Kmet. Jerneju na pomoč! Od dveh strani so ga napadli!

Meteljko. A jaz zbiram ljudi, da zadržim vsaj za par hipov polkovnika.

Albert. Peljite može na varno, dokler je čas! Jaz sem že prejel svoje plačilo od kmetov. (Se vsede in si tišči rano.)

9. prizor. Prejšnji, četrti kmet.

Kmet. Povsod smo obkoljeni. Benko je ustreljen. Njegovi se že umikajo.

Meteljko. K Benkovim možem! Jaz grem proti gradu. (Kmetje odidejo.)

10. prizor. Meteljko, Albert, Stojan.

Stojan (prihiti pri zadnjih besedah). Kje sta oskrbnik in izdajavec Željko?

Meteljko. Tu jih ni! Stojan, ti hitro na Benkovo stran! (Odide.)

Stojan. Videl sem ju, kako sta sem bežala. Prej ne neham dokler ju ne dobim! Gorje jima! (Odide.)

11. prizor. Albert, pozneje oskrbnik.

Albert. Rano imam na roki. Že slabim. Pa zdaj pred turško vojsko!

Oskrbnik (prihiti ves prestrašen, a se pomiri, ko vidi Alberta). Albert, brani me, brani me!

Albert. Ti tu? Kje je oddelek, ki ti ga je poveril stotnik?

Oskrbnik (plašno). Brani me! — Vojakom sem vse potrebno naročil.

Albert. Potem pa pobegnil od njih. Lep vodja!

Oskrbnik. Vsak trenutek bo tu, pripravi se, ker je močan

Albert. I kdo pa?

Oskrbnik. Stojan! Željku je ravnokar razklal glavo. — Komaj sem mu ušel. Ali je bil Miško že tu in ti je povedal, kako je opravil z Radovanom?

Albert. Morda ti bo Miško bolj ustregel kot jaz. Sicer pa, bič si znal vihteti nad tlačani, orožja se pa ne upaš! — Jaz moram k stotniku. (Hoče oditi.)

Oskrbnik. Albert, za božjo sveto voljo! Stojan je tu, počakaj, bogato te bom plačal!

Albert. Tamle na tisto drevo zlezi! Ko bo vse končano, pa se le pridi širokoustit, kako si rešil graščaka in stotnika. (Odide.)

Oskrbnik (za njim). Na katero drevo?

12. prizor. Jesenko, peti in pozneje šesti kmet.

Kmet. Vse je izgubljeno!

Jesenko. Kaj govoriš, človek?

Kmet. Benkovi in Jernejevi so vsi razgnani. (Šesti kmet prihiti.)

6. kmet. Polkovnik se bliža od grada. Vse je izgubljeno!

Jesenko. Še je čas! Z menoj! (Odhite; v tem pride oskrbnik, koj za njim Stojan.)

13. prizor. Oskrbnik. Stojan.

Oskrbnik (ves upehan). Stojan, pusti me — pol svojega premoženja ti dam!

Stojan (z eno roko ga drži za prsi, z drugo vihti orožje nad njim). Dolžan si, ne samo meni — vsaki bajti daleč naokoli — sedaj boš plačal — ne z denarjem — tega si z graščakom nam pograbil — plačal boš s svojo nečisto krvjo. (Pri tem ga peha vedno bolj proti izhodu.)

Oskrbnik. Pusti me, Stojan — srečen boš — vsa tvoja hiša!

Stojan. Sram me je, ker si brez orožja, a dobro, da te imam. Umri! (Pri izhodu ga usmrti.)

14. prizor. Meteljko, Jesenko.

Meteljko. Jesenko, može mi je polkovnik ujel!

Jesenko. Jernejev oddelek je ves razkropljen. Kako si se ti izvil vojakom?

Meteljko. Slabe vrvi in močni zobje!

15. prizor. Prejšnja. Jernej.

Jernej. Kako je ob vaši strani?

Meteljko. Vojaki zmagujejo.

Jernej. Na graščakovi strani so naši potisnili vojake daleč nazaj.

Jesenko. Tam je Radovan!

Meteljko. Ni še vse izgubljeno.

16. prizor. Prejšnji. Stojan.

Stojan. Kdo pravi, da je vse izgubljeno?

Vsi. Stojan, Stojan!

Jesenko. Stojan, kako je z oskrbnikom? Kje je?

Stojan. Pod drevesom. (Pokaže z roko.)

Jesenko. Oskrbnik tukaj — v naši pesti — nad oskrbnika!

Meteljko, Jernej. Nad oskrbnika! (Jernej odide.)

Stojan. Mrtev je — z razbito glavo.

Meteljko, Jesenko. Kaj — mrtev?

17. prizor. Stojan, Jesenko, Meteljko, vojaka.

Prvi vojak. Orožje na tla! (Zavihti sabljo nad kmeti. Drugi vojak stori isto.)

Kmetje. Kaj?

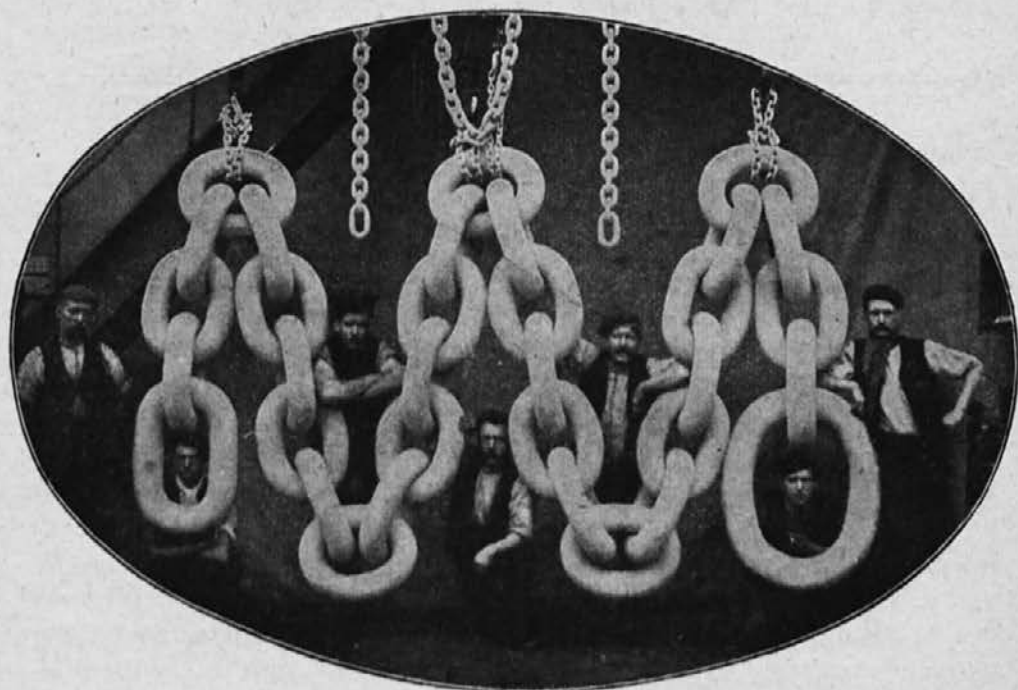
Stojan. Ti na tla! (Odbije udarec z eno roko, z drugo prime vojaka in ga podere. Meteljko stori isto z drugim. Jesenko pomaga.)

18. prizor. Prejšnji, Jernej.

Jernej. Zvežite jih samo. (Pomaga vojaka zvezati.) Življenje jim pustite! Mi smo svojo stvar izvršili. Graščaka imamo že.

Vsi. Kaj? Kaj? Kje je?

Jernej. Mrtev je.

Najtežja veriga na svetu.

Stojan. Kje je Radovan?

Jernej. Tudi Radovan je obležal. (Kmetje se prestrašijo.) Z nekoliko možmi je šel proti graščaku — a možje so zaostajali med vojaki.

Stojan. Ali je imel Radovan ženske s seboj, da se ni nihče upal zanj umreti?

Jernej. Samo tvoj brat, Stojan, ga je mogel spremljati. Živega nista mogla dobiti, tvoj brat ga je zadel v prsa — brat je ubit — Radovan pa strašno ranjen med vojaki.

Stojan. Kdo si upa zreti smrti v obraz?

Jernej. Po Radovana — če treba v smrt!

19. prizor. Prejšnji, Ljubimir.

Ljubimir. So že tu, so že tu!

Vsi. Kdo?

Ljubimir. Od ene strani stotnik, od druge polkovnik z vojaštvom.

Meteljko. Obkoljeni smo.

Jesenko. Mi smo gotovi — zdaj naj pride, kdorkoli hoče!

Stojan. (Ljubimiru.) Pelji naše ljudi po skrivni poti na goro, da se rešijo! Mi pa do Radovana!

Jernej. Po Radovana, ali pa v smrt!

Ljubimir. Sedaj nam je Radovana treba! On bo govoril s polkovnikom za nas, pa bo dobro.

Vsi. — Po Radovana!

Konec III. dejanja.

Prof. Fr. Pengov:

Črna lisca.

(Dalje.)

Ono strašno leto suše 1908, ki je prisililo liscko, da je zapustila izsušeno domačo močvar in nastopila z nezmožno mladino neznano dolgo potovanje po suhem (več 100 metrov daljave), je prineslo naši znanki marsikak čudovit dogodek, ki bi ga bil kak Jules Verne med pticami krasno uporabil v svojih fantastičnih delih: „Osem tednov v zrakoplovu“ ali „Dvajset tisoč milj pod morjem“.

Kolikokrat je žugala bela žena nežnim keščkom v najrazličnejših podobah! In vendar starka ni nikdar izvedela, da je prežal na njenem potovanju nanjo kostenjak s koso še na drug način.

Lisjak je namreč zadel na sled črne karavanice. Oster nos mu je takoj brzojavil, da ga čaka tu gosposka večerja, za katero ni treba drugega, nego iti lepo za sledom in — zajeti. Neslišno in bliskoma se je pomikal za predobro znanim vonjem. Pri navadnem teku življenja bi bil imel družino z materjo vred kaj hitro v pesteh; toda ta navadni tek je včasih tudi pri lisjaku nenavaden. Bil je že tako blizu, da bi bil lahko preštel (če se je naučil šteti v mladih letih) male „Mayevce“, blodeče po divjem Kurdistanu bistriškega proda. —

Tu pa mu prinese veter na nos nekaj, kar mu v hipu zastavi korak ter ga prisili, da se potuhne. Ko ga je sledeči vohljaj prepričal, da duh ne izvira od nikoder drugod, nego od samega živega človeka, je zavil v stran med grmovje in v njegovem varstvu odnesel, kar se je le dalo urno, pete. Tako je nevidna moč odgnala največjo nevarnost, najgotovejšo smrt in niti čuječi materi se ni o tem niti sanjalo.

Take sreče kakor naša dobra liska pa niso imele Peregrinove kokoši onostran Bistrice v mlinu. Že cel mesec tega nesrečnega leta sta vladala žalost in obup nad nesrečnim bankivskim narodom. Sleherni dan je zmanjkalo kakega člana na skrivnosten, nerazumljiv način; in ko sem prišel domov o počitnicah in izvedel za rokovnjaštvo, sem takoj sklenil v srcu, da postanem učenec Holmesov in pridem stvari do dna, naj velja, kar hoče. Pute in petelinci so ginevali na predrzen način, preden so se vsedali k počitku na grede, ali pa šele potem, ko so jih bili zapustili. To dejstvo mi je pričalo, da krivci ne morejo biti kaki vagabundi, tudi ne morda kaki predolgoroki sosedje; tudi roparske tice niso mogle biti tatice, zakaj nikoli ni bila kokla odnesena iz vzvišenega gnezda, kjer je valila. Tudi na pol obranih mrličev nisem zasledil nikoli, kar je najboljšo izpričevalo za nedolžnost podlasice, dihurja in vidre — v tem slučaju. Pečat drzne roparice se je prilegal edinole na čelo lisice - zvitorepke. —

Na desnem bregu Bistrice — Peregrinov cirkular hrešči ob njeni levici — se razprostira pri Mali Loki gosto vrbovje, med katero je pomešana jelša, tu in tam borovec in smreka. Mnogo vodnih jarkov in tudi globokih zarez prekrizava ta svet, ki jasno kaže, kako izpreminja voda geološko obličje zemlje, ako gospodari po svoji lastni glavi. Pri preiskovanju tega bregovja sem opazil in našel nekaj lisičjih sledov in progasto pero ene izmed žagarjevih plymouth-kokoši. Ko se potikam za nadaljnimi dokazi ob šumni vodi, začujem naenkrat višje gori proti jezu prostaško kričanje tolpe vran, in ko se ogledam, vidim, kako se zaganjajo nekatere od te svojati na predmet v strugi. Skokoma sem blizu in najdem staro zgodbo — tat izdaja tatu — : sredi plitve struge dirja lisjak, nekaj se mu opleta ob gobcu. Prišel je od mlina z novo žrtvijo. Kavri, sicer nesramni roparji, kriče: „Primito tatu!“ zraven so pa vedno pripravljeni, da si vzamejo večji del plena kot plačilo za svoje odkritje. Tudi danes so bili na tem. Če je hotel priti lisjak domov, je bilo treba prebrestiti tudi glavno vodno strugo, ki je tu in tam precej globoka. To je hotel tudi storiti, dasi se je moral pri tem izpostaviti vsem puščicam pobalinskih vran. Obupno se je poganjal po valoviti gladini in brez dvojbe bi bil srečno odnesel svoj plen, da se nisem pridružil v zadnjem trenutku napadu tudi jaz. Vsled tega je bil tat prisiljen izpustiti kokoš, iz koje je ravnokar izginilo življenje, in je izginil v hosti.

To redno iztirjevanje visokega davka in pa dejstvo, da je odnašal lisjak plen vedno le nerazkosan, mi je pričalo, da je imel doma družino majhnih lisičic. To sem hotel zalesti v gnezdu, kar se mi je tudi posrečilo s pomočjo zvestega Pazija.

Še isti večer sem šel namreč z izurjenim psom v goščo, kjer je bila najbolj zarastla. Kmalu potem, ko je jel pes iskati, sem

začul kratek, oster bevč lisjaka iz gosto zarastlega jarka v bližini. Pazi se je pognal takoj notri, našel svežo sled in vihral v „tempo pui vivace“ za njo, dokler se ni izgubil njegov glas v daljavi. Za skoro eno uro je prišel nazaj, praznih rok seveda, poten in hropeč, zakaj bilo je ravno v pekočem času velikega srpana, in se mi je vlegel k nogam.

V tem trenutku pa zadoni ravno vŝtric naju isti lisjaški lavež kot poprej in nalik vetru jo je odpihal Pazi k novi gonji. Podila sta se v drevesni mrak, pes posnemajoč megleno trobko na ladji, v smeri ravno proti Kamniku. Glasni „hoov-hoov!“ je pojenjal v ŝibkejši „oo-oo!“ ta pa se je izgubljal v slaboten „o-o!“ in vse je bilo spet nemo. Gotovo sta predirkala precej milj, kajti celo na tleh ležeč z uhljem na zemlji nisem mogel razločiti ničesar, četudi ena milja za Pazijev jekleni glas ni nikaka daljava.

Ko sem tako stal in čakal, sem se zamaknil nehote v melodičen spev malega vrelca, ki je curljal vrhu brega iz zemlje in cingljal po skalnati strugi navzdol

Tonk tank tenk tink
ta tink a tonk a tank a tinka
ta ta tink tank ta ta tonk tink
trink a tank a trink a trunk.

Hipno pa me probudi globoko, hreŝeče ječanje in ŝum listja — Pazi je bil retour. Bil je skrajno dognan; jezik mu je molel do mala ves na zemljo, na gobcu polno pen, teŝko so se mu dvigala pluča in pot mu je kapljal raz prsi in strani. Trenotek me je gledal, mi vdano obliznil roko, nato pa legel na tla, da pregluŝi vsak drug ŝum s svojim glasnim hropenjem.

Kar ti zazveni par korakov proč že v tretje zvani „jap — jurr!“ in posvetilo se mi je v glavi.

Stal sem čisto zraven podzemeljskega rova, kjer so stanovale mlade lisičiče in stara dva sta si prizadevala izmenoma, da me zvaŝita proč.

Ker je bila že noč, sem se vrnil domov in naslednji dan reŝil s hlapcem, rovnico in lopato zagonetko prav do dna. Reŝitev je prinesla ŝtiri ljubke ŝivalce v volnenih koŝuŝkih, na dolgih, debelih noŝicah z nedolŝnimi obrazki, a pri natančnejšem opazovanju si vendar lahko bral z njih, da izvirajo od lokave lisice.

Spominjam se, da sva se bila srečala s starko že enkrat poprej. Bilo je v zgodnji spomladi dotičnega leta, ko sva ŝla s prijateljem dr. B . . . preko bistriŝke puŝče, prerasle tu in tam s ŝopom zaru-menele suhe trave, da obiŝčeva soseda gosp. Ź., ljubeznivega druŝabnika in vzornega pastirja svoje ŝupnije. Tu in tam je bilo raztresenih nekaj sivo-rjavih kamenov kakih trideset korakov od pota. Ko se bliŝava taki skupini, meni prijatelj:

„Kamen št. 3 ima ravno tako obliko kakor skupaj zvita lisica.“

Pa jaz nisem mogel razločiti ničesar, ščipalcev nisem imel pri roki in šla sva naprej. Le malo korakov napraviva, kar privzdigne veter površino onega kamna, kakor ko bi bil pokrit z dlako.

Prijatelj ponovi: „Prepričan sem, da je speča lisica.“

„To hočeva takoj konštatirati,“ se odrežem jaz in se obrnem v stran; pa pri prvem takem koraku odskoči stara zvitorepka in jo odkuri, Bog ve kam. Šmentana butica naju je opazovala cel čas in bi se gotovo ne bila genila z mesta, da sva se držala midva svoje steze. Najbolj čudno pri stvari se nama ni zdelo to, da se nama je videla kakor okrogel kamen na produ in kakor suha trava, ampak da je njen inštinkt to zvezo tako lepo zadel in izkoristil! — —

(Konec.)

M. Štular:

Svetovne uganke.

Naš list je začel zadnji čas svojim bravcem staviti uganke. Marsikatera bistra glava jih potuhta, drugi pa si zastonj belijo glave. No, tudi ti poslednji naj se potolažijo z mislijo, da nima rešitev teh uganek življenjskega pomena.

So pa še druge silno resne uganke, ki imajo važen življenjski pomen, hranijo v sebi pravec življenja. — Glej, jasno poletno noč in obrni svoj pogled kvišku! Tisoči in milijoni zvezd migljajo na nebu, ena svetlejša in lepša kot druga. Majhne se nam zde, a so velikanski svetovi, skoraj vse večje kot naša zemlja. Nehote se človeku vsili vprašanje: odkod vse to veličastno vesoljstvo?

In ko bi šele opazoval skozi daljnogled, da ti neštevilni in velikanski svetovi ne mirujejo, ampak tekajo z neizrecno hitrostjo po neizmernem svetovnem prostoru, pa v takem lepem redu in slogi, da se nikdar eden v drugega ne zaleti, bi se zopet nehote vprašal: Kdo je spravil v gibanje te svetove, kdo jim odkazal tak lep, stalen in umerjen red?

Gotovo si se že kakega lepega majniškega dne sprehajal po pisanih travniki in zelenih gozdovih, ki so kar odmevali veselega ptičjega petja. Tvoje oko se je tako zadovoljno paslo nad zeleno travo in bujnimi gozdovi ter pisanimi cvetovi, in uho se ti je naslajalo ob veselem ptičjem koncertu. In ob vseh teh lepih pojavih veselega življenja ti je bilo pri srcu nekako mehko in veselo, kakor bi notri solnce sijalo. In zopet se človeku nehote stavi vprašanje: odkod to lepo bujno življenje?

Pa si morda kdaj slišal govornike globoke misli, občudoval značaje jeklene volje, ali si o njih bral, pa se zavzet vprašal: odkod tako globoko mišljenje in kot jeklo močno hotenje?

In to so ravno vprašanja, ki se bude v srcu vsakega opazujočega in mislečega človeka:

odkod je svet?
odkod gibanje in lepi red v svetu?
odkod življenje?
odkod mišljenje in hotenje?
odkod smo in čemu na svetu?

Srečen, kdor ugame te uganke, ali sicer izve njihovo skrivnost pa uravna pa njej svoje življenje! A obžalovanja vreden tisti, ki se sploh ne potrudi, da bi kakorkoli spoznal njihovo skrivnost ali pa se zadovolji s zmotno razrešitvijo in po tej zmoti živi. Zmota mu je celo življenje in konec te zmote je grozno razočaranje.

Tisti, ki gledajo preko mej tega življenja v večnost in „up sreče onstran groba v prsih hranijo“, vidijo prav njihovo skrivnost v luči iz večnosti. Tisti pa, ki upirajo svoj pogled samo v to življenje, samo v ta čutni svet, jih ne morejo rešiti. Na vse te resne uganke odgovarjajo z vedno isto pesmijo, kakor kak nepripravljen in zanikern dijak: *ignoramus et ignorabimus* — ne vemo in ne bomo vedeli!

Ene vrste ljudje so te uganke napačno rešili pa rekli: vse, kar vidimo, je samo materija ali snov in pa sila. Snov in sila sta nesmrtni. Vesoljni svet je nastal iz vrteža večnih atomov po večnih in neovrgljivih zakonih materije. Vsa bitja so se razvila iz te prvotne snovi. Tudi človek je le kup teh nesmrtnih atomov. Življenje je tudi — so rekli — le posledica gibanja atomov. Enako tudi mišljenje in hotenje.

Zato — pravijo — človek nima proste volje, ker ne more komandirati svojih atomov, da bi se drugače sukali in motali, kakor se. Oni imajo svojo pot in človek jim mora slediti hočeš ali nočeš. Podobno kakor tudi ura, ki tako kaže, kakor jo goni pero in se kolesa vrte. Po tem naziranju tudi človek ni odgovoren za svoje mišljenje in delovanje, ker ni prostovoljno; kaj so kazalci krivi, če napačno kažejo? Pero in kolesca so vsega kriva! — Ljudje teh nazorov se imenujejo z znanstvenim imenom „materijalisti“, ker verujejo samo v materijo. — Materijalisti so bili s svojo razrešitvijo življenskih vprašanj silno zadovoljni, vse jim je bilo jasno, kar zaljubljeni so bili v svoj „znanstveni“ sestav; podobno kakor površen dijak, ki v naglici izvrši težka matematična vprašanja, vesel, da se je sitnosti odkrižal, četudi ni morda prav. Zraven si pa še samoljubno misli: to sem se odrezal!

Zlasti glavni zastopnik materijalizma Ludovik Büchner (*1824, † 1899.) je glasno bobnal v svet, češ zdaj smo pregnali Boga iz nebes in dušo iz teles ter na vse pretege hvalil svoj materijalizem. — Dobil je veliko pristašev v mišljenju, posebno pa še v življenju; zakaj po materijalističkih nazorih živeti je lahko in za pokvarjeno

človeško naravo zelo prijetno: če ni Boga, ne duše, ne pekla, čemu bi se premagoval in zatajeval — jej in pij in uživaj vse naslade sveta, večje sreče tako in tako nimaš pričakovati! To je bil njihov evangelij.

Pa prišlo je drugače. Materijalistične trditve, ki so nekaj let veljale kot „jasne, očitvidne, nedvomne in neovržno dokazane“, niso bile niti vsem brezverskim ljudem tako jasne, očitvidne, nedvomne in neovržno dokazane. Treznejši duhovi niso bili zadovoljni s temi robotimi odgovori na tako važna in globokoumna vprašanja. Celo resno misleči možje iz njihove srede so neverjetno zmigavali z glavami in jeli izražati te in one pomisleke o verodostojnosti materijalizma. — Tisti, ki si je upal najodločneje izraziti svoje pomisleke, je bil profesor fiziologije v Berlinu Emil du Bois-Reymond. (* 1818, † 1896.) Ta je naštel materijalizmu kar celo skalo vprašanj, ki so zanj prave uganke. In sicer našteva te-le uganke:

1. kaj je bistvo materije in sile?
2. kako je nastalo prvo gibanje?
3. kako je nastalo življenje?
4. odkod tak red in smotrenost v vesoljstvu?
5. kako nastane čut?
6. kako je nastalo umsko spoznavanje in govor?
7. ali je volja svobodna?

Ta vprašanja, ki se tičejo vsega sveta, imenuje sam „svetovne uganke“, na katere moremo z materijalističnega stališča le eno odgovoriti: ignoramus et ignorabimus — ne vemo in ne bomo vedeli!

Materijalisti ne morejo povedati, odkod je svet. Ne morejo povedati, kako se je začela materija gibati. — Ne morejo povedati, kako je začela mrtva materija živeti. — Ne morejo povedati, kdo je spravil v tako lep, složen in umerjen „ples“ vse te milijone zvezd. Ne morejo povedati, kako je začela mrtva materija čutiti in misliti in govoriti in se odločevati za to ali ono, kar je praktično prepričanje vseh ljudi.

In prej tako ponosni Büchner je leta 1898. torej proti koncu 19. stoletja in svojega življenja v svoji knjigi „Am Sterbelager des Jahrhunderts“ precej ponižno priznal, da „zadnje svetovne uganke tudi materijalizem ne bo rešil“, in da bo „materijalizem večnemu in neutešenemu hrepenju človeške duše po rešitvi svetovne uganke prav tako malo zadostil, kakor drugi filozofični sestavi“.

(Dalje.)

Drobiž.

Rešitev šahovih nalog v 6. in 7. številki »Mentorja«.

Naloga 40.

1. Da5 — b5	ke5 — e6	1. —	ke5 — e4	1. —	ke5 — f5
2. Db5 — e8 +	ke6 — f5	2. D15 — e2 +	he4 — f5	2. Db5 — d3 +	kf5 — g4(e5)
4. Ig8 — h6	mat.	3. Sg8 — e7	mat.	3. Sg8 × f6 (Dd5)	mat.

Naloga 41.

1. Dh6 — h4	kc5 × d6	1. —	↘
2. Sg5 — e4	mat.	2. D, S	mat.

Naloga 42.

1. a4 — a5	a7 — a6	1. —	d7 — d6
2. Kh6 — g7	d6 — d5	2. De5	a7 — a6
3. Dg5 — h6	ke5, c5	3. De6	ke5
4. Df6, b6	mat.	4. Db6	mat.

Naloga 43.

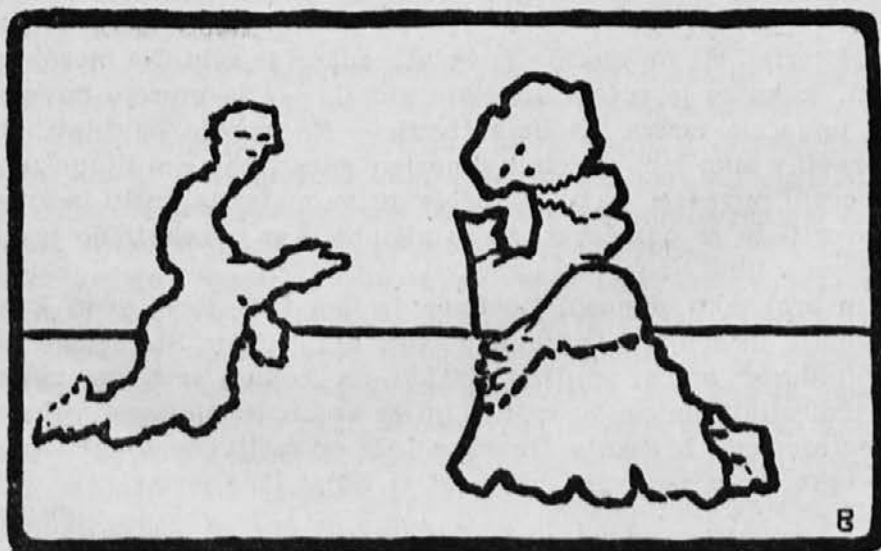
1. La3	ke5	1. —	ke3	1. —	h4
2. De4 +	kf6	2. Lb4	kd3	2. De2	kc3
3. Le7	mat.	3. De4	mat.	3. Lb2	mat.

Naloga 44.

1. Kd1 črni poljubno
2. D, S mat.

Naloga 45.

1. Ke4 — d3 K ↘
2. Kd3 — d4, ali c4, ali De4 mat.

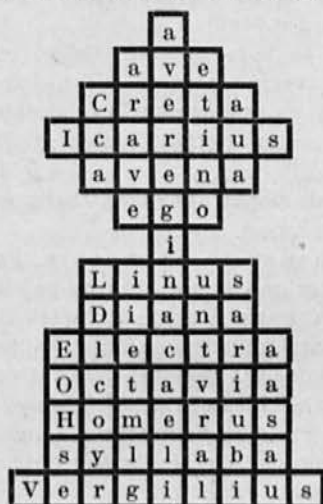
Uganka. Kako se imenujeta farizejska molivca, ki s prstom kažeta drug drugega?

Rešitev uganke za zoologe:

a) Črna zverina, ki je splašila perutnino, je Skandinavija.

b) Kraj, kjer živi splašena perutnina, je: Dansko, Nemčija, del Holandske, del Rusko-Poljske do Visle in reke Bug, del severne Ruske med Pečoro in Dvino s polotokom Kanin.

Uganko sta rešila v polnem obsegu: Jožef Barle, šestošolec v Št. Vidu in „x“; bolj splošno: Ivan Dežela, I. Vindišar, A. Oman, Iv. Fabijan, Iv. Sadar, osmošolci; Jan. Kalan, Leop. Hribar, Al. Lesar, J. Klemenčič, A. Tome, sedmošolci; J. Vene, petošolec in M. Malešič, vsi iz Marijanišča.

Rešitev ugank v 8. številu »Mentorja«.

1. Spominček. Iz danih črk se dajo sestaviti te-le besede: a, ave, Creta, Icarius, avena, ego, i, Linus, Diana, Electra, Octavia, Homerus, syllaba, Vergilius. Ako jih napišemo na spominček drugo pod drugo, kakor kažejo kvadrati, beremo po sredi od zgoraj navzdol majniški pozdrav: »Ave regina caeli.«

Prav so rešili: I. Dežela, Iv. Fabijan, A. Oman, Iv. Sadar, I. Vindišar, osmošolci; J. Kalan, L. Hribar, Al. Lesar, I. Klemenčič, A. Tome, sedmošolci; M. Malešič, šestošolec; Val. Bertoncelj, J. Vene, petošolca; J. Solar, A. Porenta, četrtošolca; J. Lah, J. Tušar, Anton Jakša, Iv. Puci, tretješolci v Ljubljani; J. Barle, šestošolec, A. Gnidovec in Mart. Radoš, petošolca in X. v Št. Vidu.

Uganka 1. Iščemo besedo, s katero zaznamujemo to, kar »cruciat infirmos homines, pavidosque malosque« in ki je obenem ime otoka v širnem morju. Mnogi so domnevali, da je to beseda »solitaria«, češ da pomeni »samota« in da se tako imenuje neki samotni otok v Polineziji. Toda 1. »solitaria« se ne pravi »samota«, ampak »samotna« in 2. otoka z imenom »Solitaria« ni, pač pa otočje Solitary Is-

lands blizu vzhodnega obrežja Avstralije. Toda med malimi sundskimi otoki je precej velik otok z imenom »Timor«, in kaj pomeni »timor« v latinskem jeziku, je gotovo vsem znano. Torej je ta rešitev edino pravilna.

Uganka 2. Uganiti nam je bilo latinsko besedo, ki zaznamuje to, brez česar človek ne more živeti. Ta beseda ima pa še to svojstvo, da zaznamuje, če ji odvezemo »glavo«, škodljivo žival, katere se vse boji in pred katero vsak beži. Nekateri so poizkusili z besedo »animus«, češ če odvezemo »caput« — »ani«, ostane »mus« (miš). Tej rešitvi pa iz dveh razlogov ne moremo pritrditi: 1. ako odvezemo »ani«, nismo odvezli samo »caput« ampak tudi »viscera«. Kadar namreč v ugankah govorimo pri besedah o »caput«, moremo misliti samo na prvo črko ali prvi zlog; 2. o miši pač ne moremo trditi tega, kar uganka zahteva. Prav so rešili tisti, ki so vzeli besedo »sanguis« (kri): če ji odvezemo prvo črko, ostane »anguis« (kača).

Prve uganke ni rešil nihče; drugo pa: I. Vindišar, A. Oman, Ivan Dežela, Iv. Fabijan, Iv. Sadar, osmošolci; J. Kalan, Leop. Hribar, Al. Lesar, I. Klemenčič, A. Tome, sedmošolci; J. Vene, petošolec v Ljubljani.

Uganka:

- B designat bestiam,
- R caeleste donum;
- D sponsae pecuniam
- E praecedit thronum
- Phoebe, C est medium
- Falces acuendi,
- M designat habitum
- Hominum vivendi.
- Sed ne prodam omnia,
- Adde nunc, quae latent;
- Ceterum aenigmata
- Luce clara patent.

Ljudska knjižnica, 15. zvez.: **Juan Miseria** (Janez Nevolja). Povest. Spisal P. L. Coloma. Iz španskega prevel E. T. Katoliška Bukvarna v Ljubljani. Zopet delo, ki se ga človek tako od srca razveseli. Ni namreč dvoma, da bo ljudstvo, kateremu je namenjeno, seglo z vnemo po njem — ni pa tudi dvoma, da bo povzročilo to čtivo en korak naprej v izobrazbi našega ljudstva. Naše nepokvarjeno ljudstvo hoče zdrave, pristne duševne hrane; hoče zreti

v močnih, resničnih značajih, v katerih je kri in mozeg še v polni moči, vzore za svoje težavne boje; zahteva, da se mu slikajo kot junaki možje, ki imajo trezen razum in gorko srce — ne pa izživele, izmozgane, tope ponočne veše. Te so pač za ljudi, ki iščejo v umazanosti svojega razvedrila, največkrat tudi utehe, potrjenja za lastno sprijenost. Za zdravega pa taka hrana ni. Mladim, nastopajočim pisateljem pa bo Colomova povest najboljša učna knjiga za njihovo pisateljevanje. Kje zbirati snov, kako si jo prikrojiti, kako voditi in zadrževati glavno dejanje, da ne bo bravec spuščal strani in listov, marveč, da se ne bo upal izpustiti ne enega mesta iz strahu, da ne bi s tem preskočil stvari, ki bi utegnila bistveno uplivati na značaj glavnega junaka in tako na ves razvoj; dalje vprašanje: kako toliko dejanja združiti v celoto pod vrhovno moralno maksimo, a to tako spretno, da se ne more očitati pisatelju ne v enem stavku tendencioznost; slednjič, na videz nesrečen konec, zabljubljenca „se ne dobita“, a Colomov konec zadovolji kot močan sklepni akord srce in razum za te in podobne študije je Coloma s svojimi povesti mojster, ki ga je treba opazovati in proučavati. Kaj hočemo drugega v literaturi nego odsev zdravega življenja? Naj nikar ne pričakuje posmrtno slave, kdor poda v črticah par bolnih, netečnih značajev, a ni zmožen, vzbuditi življenje v svojih osebah. Nazaj v pristno, od Boga, največjega umetnika začrtano pot: po večnih, нравnih načelih se razvijajoče močno, polno življenje! . . . Prestava sama je tudi iz mojstrske roke; jezik povsod gladek, resen, vznešen, tako da pozabiš, ali bereš prestavo ali original. Duševni užitek, ki ga bo imelo toliko izmed našega ljudstva, bo pač prestavljavcu najlepša nagrada za njegov trud.

Iz grške šole. H grškemu filozofu Antisthenu pride nekega dne ukažen mladenič, ga prosi, da ga sprejme med svoje učence, in ga praša, česa da mu je treba, da se more njegovega pouka s pridom udeleževati. Filozof mu reče, da ga sprejme, treba pa da mu je βιβλιαριου και νοσ, γραφειου και νοσ in pa πίνακος και νοσ. Tako drugEGA dne pride naš grški dijak pred filozofa z novo knjigo, z novim pisalom

in pa z novo (voščeno) tablico. Antisthen se mu nasmehne in pravi: „Nisi me dobro razumel. Nisem mislil, da moraš imeti vse te reči nove (καινός), ampak da ti je treba βιβλιαριου και νοσ, γραφειου και νοσ in πίνακος και νοσ. Pameti, pameti, razuma ti je treba, če se hočeš s pridom učiti! To je glavna stvar!“

Ali je ta-le opomin, da je treba pri učenju tvarino posebno z umom prešiniti, tudi za vsakega naših dijakov odveč? Da, ne samo spomin, ampak pred vsem — razum!

Zgodovinske anekdote. Zbira profesor dr. V. Šarabon.

Blücher in Francozje. Po bitki pri Waterloo (18. jun. 1815) so prišli Prusi drugič v Pariz in njihov maršal Blücher bi bil Parižanom rad pokazal, kaj se pravi biti premagan. Nastanil je svoje vojščake po pariških hišah in rekel: „Es soll keiner meiner Preußen heimkehren, ohne sagen zu können, daß ihn die Pariser gut bewirtet haben „Gott straf' mir!“

Blücher in Talleyrand. V bitki pri Jeni (1806) so Francozje potolkli Pruse popolnoma in Napoleon je dal napraviti v Parizu most v spomin na to zmago. Blücher je hotel ta most pognati v zrak, francoski državnik Talleyrand ga je prosil, naj opusti to namero. Blücher mu je odgovoril: „Ich habe beschlossen, dass Die brücke gesprengt wehrden soll und kann Ew. hoch Wohlgebohren nich verhählen, dass es mir recht lib sein wird, wenn Sich der Muße Talleyrand vorher druffsetzt.“ (Sklenil sem pognati most v zrak in odkritosrčno moram priznati, da mi bo zelo ljubo, ako se gospod Talleyrand preje[nanj vsede.)

Solon in Tales. Atenski modrijan Solon je prišel k modrijanu Talesu v Milet. Med pogovorom omeni Solon, kako veliko veselje mu delajo njegovi sinovi, in obžaluje Talesa, ki nima nobenega sina. Tales ne reče nič. Drugi dan sedita zopet skupaj; tu stopi k njima trgovec in začne po naročilu mileškega modrijana govoriti o kupčiji, potovanjih itd. Pravi, da je bil tudi v Atenah. Radvoden ga vpraša Solon, kaj je tam novega. Trgovec pravi: „Nič posebnega, samo o nekem mladeniču je govorilo celo mesto; nesli so ga ravno k pogrebu.“ „Kako mu je bilo ime?“ „Ne

spomnim se natančno, samo to vem, da je njegov oče na glasu kot jako razumen in moder mož.“ „Kako se imenuje?“ vpraša Solon z veliko nestrpnostjo ves v strahu. „Sem pozabil njegovo ime“, je bil odgovor. „Ali ne morebiti Solon?“ „Da, Solon.“ Solon si zakrije čelo z rokami, začne jadikovati, se obnaša kot brezumen. „Vidiš,“ mu pravi Tales, „tako se izpremeni to tvoje veselje v žalost; zato mi nikar ne očitaj, da nimam sinov, sem vsaj brez skrbi; tako poročilo bi mene še bolj potrla, kot tebe, ki ti vendar na tem svetu ni mnogo; sicer pa bodi miren, poročilo je izmišljeno.“

Ksenofon in Hejrizofos. Po bitki pri Kunaksi (401 pr. Kr.) so nastopili Grki težavno pot proti Črnemu morju. Načelnik Grkov je bil Spartanec Hejrizofos (Cheirisophos), a vodil je vse Atence Ksenofont. Na potu so prišli do višine, zasedene po sovražniku. Ksenofont pravi: „Vi Spartanci morate vzeti to višino, ker se vadite od mladih let v tatvini, samo pazite, da vas ne zasačijo.“ (Spartanec je smel krasti in nihče mu tega ni štel v zlo; če so ga pa dobili, je bil strogo kaznovan.) Hejrizofos pa pravi: „Vi Atenci znate še bolj krasti, kajti pri vas so prvi državniki največji tatovi.“ Ni kazalo drugače, kakor da so skupno naskočili sovražnika in ga pognali.

Prava beseda na pravem mestu. Ko je bil Napoleon še artilerijski častnik, se je v neki družbi menil tudi z ošabnim nemškim stotnikom. Poln nečimernosti in na glas, da so ga vsi lahko slišali, je rekel stotnik: „Moji nemški sodeželani se bujujo vedno le za slavo, Francozje pa za denar.“ „Imate popolnoma prav,“ pravi Napoleon, „vsak se bori za to, česar mu manjka.“

Karol V. in roparji. Karol V. (1516 oziroma 1519—1558) je bil nekoč na lovu v gozdovih stare Kastilije. Nastal je vihar, cesar je iskal zavetja ter se pri tem oddaljil od svojih spremljevalcev; našel je slednjič globoko jamo in stopil vanjo. Zelo se pa začudi, ko vidi na koncu jame ležati štiri moške; bili so videti jako sumljivega značaja in so navidezno trdno spali. Približa so prvemu in ta se hitro dvigne in pravi: „Ne morete si misliti, gospod, kako čudne sanje sem imel ravno-

kar; sanjalo se mi je, da sem bil odet z Vašim plaščem.“ Na te besede mu vzame plašč in si ga ogrne. Drugi ropar pristavi: „Gospod vitez, meni se je pa sanjalo, da sem zamenjal svojo čepico z Vašo!“ „Meni pa,“ pravi tretji, „da je bil Vaš krasni belec moj.“ „Kaj bo pa ostalo zame?“ zavpije četrti. „Vzemite to krasno verižico in to piščalko, ki jih ima gospod navezane na vratu,“ mu odvrnejo drugi. „To je vse prav,“ odgovori Karol, „a dovolite mi, da Vam razložim uporabo svojih dragocenosti, preden Vam jih izročim.“ Rekši vzame piščalko in zapiska, da se je razlegalo daleč po gozdu. Služabniki in spremljevalci prihite na to znamenje svojega gospodarja od vseh strani skupaj in kmalu je stalo okoli njega kakih sto ljudi. Roparji so bili prestrašeni, Karol se obrne k njim in jim reče: „Dragi moji, tudi meni se je sedaj nekaj sanjalo, da boste pred pretekom ene ure vsi viseli na temle drevesu.“ Par trenutkov pozneje je bilo njegovo povelje izvršeno in njegove sanje uresničene.

Umetnost v Vatikanu. Težko slovo od lepe slovenske zemlje, njenih voda in gora, je prišlo; val življenja je mogočno pljusnil, me odtrgal od domače grude ter me zanesel v večno mesto. Dospel sem tu-sem, da srebam med in grenčico znanosti in umetnosti.

Kmalu po svojem prihodu v Rim sem prestopil vatikanski prag in bil v svetišču umetnosti. Ljudem sledeč sem stopal po stopnicah proti Museo Pio-Clementino in dospel na vrh stopnjic. Pozdravil me je lep, v grškem duhu napravljen hram z antičnimi skulpturami. Bel, fin marmor, bliščeč v solncu. En pogled in pozoren sem postal ter stopil v svetišče, kjer so razpostavljena dela grških in rimskih umetnikov. Opazoval sem kip za kipom, drl iz svetišča v svetišče. Z vedno večjim zanimanjem in užitkom sem opazoval te kamene, priče sijajne preteklosti in z rastočo zadovoljnostjo je motrilo oko te umotvore iz cvetoče dobe grškega in rimskega naroda. Občudoval sem lepoto grških bogov, občudoval njih stasove, gube oblek in zlasti njih plemenite obraze z izrazom svečanega miru; divil sem se velikim idejam, izraženim v teh delih. Za-

stonj iščeš vihravosti, negotovosti, vse je globoko premišljeno in preudarjeno, vsaka poteza je prepojena z mislijo in ni je poteze, ki bi ne bila plod intenzivne refleksije. To je resnična umetnost, Myron, Praxiteles, Skopas, to so imena velikih Grkov, zastopanih v vatikanskih muzejih! In če so že kopije tako lepe, plemenite in polne življenja, kako krasni so bili šele originali, ker kopija vendar nikdar in nikoli ne doseže originala!

Da, Grki so bili velik narod, bili so umetniki, to sem čutil sedaj prvič; sedaj se je zgodilo, da sem prvič pritrnil odkritosrčno svojim bivšim profesorjem, ki so nam govorili s takim spoštovanjem o Grkih in njihovih delih. Skeptično sem se jim muzal ob takih prilikah, sedaj se jim ne bi več, ne bi jim več vračal pomilovalno-vprašujočega pogleda, so li resnične njih besede in niso le mogoče prazne fraze.

Tej lepoti kipov samih, kakor Zeusa iz Otricoli, belvederskega Apolona, Laokoonta i. dr. se pa pridružujeta še svečanost hramov ali bolje grških svetišč, — saj učinkujejo ravnokakor lepi grški templji na atenski Akropoli. To mogočno sliko je pa venčala himna papežem, ki so s tolikimi žrtvami pripravljali desetletja in stoletja človeštvu to veliko zbirko umetnosti. Iz dna srca je privrel slavošpev tem mecenom umetnosti na Petrovem stolcu. A. Zupan.

Godba izpreobrnila pijanca. Dr. Foerster piše med drugim tudi to-le: »Bil je župnik, ki je ob vsaki priliki, ko je slišal govoriti o kakem pijancu, rekel: »Rad bi vedel, kaj je vzrok njegovega pijančevanja?« Pa je poizvedoval in skoraj vedno izvedel, da pije ali zato, da bi v pijači pozabil kak nesrečen korak, ali ker ima premalo veselja do svojega dela, ali ker ga razjedata žalost in skrb, ki jih ne zna drugače pregnati, kakor s pijačo. — Ne kaže torej pijanca takoj zaničevati, ampak misliti na to, kako bi se dal dvigniti. Otroci sami lahko marsikaj pripomorejo, da se takemu očetu začne bolj dopadati v domači hiši, kakor pa v gostilni. Znano

mi je o enajstletni deklici, ki se je učila igrati na citre, da bi zvečer kaj zaigrala očetu — delavcu in pijancu, ko pride iz tvornice. Ko je prvič poskušala praskati po strunah, je seveda šlo kar skozi ušesa in oče je kar drl v gostilno. Toda kmalu se je toliko priučila, da je začela igrati lepe, sanjave in melodijozne narodne pesmi. Tedaj pa oče ni več tekel v krčmo. Obsedel je doma. Mirno kadil svojo pipo tobaka in prisluškoval mehkim glasovom citer. In sčasoma je tudi okoli njegovega srca postalo mehko, in kar je prej dobrega v srcu spalo, se je prebudilo in vzkliklo v lepše življenje.»

»Kolikor jezikov znaš, toliko veljaš,« pravi pregovor. Najboljši je torej tisti, ki zna vse jezike, ali, kar je isto, svetovni jezik, ki se govori po vsem svetu. To pa je možno doseči edino s pomočjo esperantske slovnice, ki jo dobite za 1 K 30 h edino pri založniku Lj. Koserju, Juršinci pri Ptuj, Štajersko, in po kateri se naučite svetovni jezik esperanto v par tednih.

Pomirjenje Korzike. Korziški guverner grof Marbeuf je obiskal Napoleono-vega očeta, odvetnika v mestu Ajaccio, ter se pogovarjal z njim o sredstvih, s katerimi bi bilo pomiriti Korziko, kjer je bila takrat vstaja. Osemletni Napoleon je jako pazljivo sledil razgovoru in ko je grof končal, se je v veliko začudenje obeh mož mali deček odrezal takole: »Kaj boste Vi govorili! Desetdnevno vladanje turškega paše bo Korziko prej pomirilo, kakor deset let Vašega gospostva.«

Listnica uredništva: Vse naročnike vljudno prosimo, da nam že v juniju pošljejo počitniške naslove. Kdor želi že julijsko številko t. j. št. 10. na dom, naj blagovoli to pripomniti. Obenem lahko vsak zahteva številke, ki jih morda ni prejel, da mu jih takoj pošljemo. Če kdo želi položnico, naj tudi omeni, da jo priložimo 10. št. Reklamacije naj se pišejo na navadni papir brez znamke. Vzorec:

Nisem prejel št. 10. III. l.

Jožef Rudolf, dijak

Nova Vas pri Rakeku.

Ne tratimo brez potrebe denarja za dopisnice!

Julija Štor, Ljubljana

Prešernova ulica št. 5.

Največja zaloga čevljev

za gospode, dame in otroke. Športni čevlji iz najbolj slovitih tovarn. Pravi goiserski gorski čevlji.

**Prva slovenska veletrgovina
z železnino in s poljedelskimi stroji**

Fr. Stupica, Ljubljana

Marije Terezije cesta števil. 1

priporoča bogato zalogo raznovrstne železnine, stavbnih potrebščin, sani, izvorskih drsalik, motorjev, železnih blagajn itd.

Najnižje cene in solidna postrežba!

Priporočljiva domača tvrdka!

Podpisani izjavljam v imenu stavbnega odbora za zidanje nove cerkve v Šmihelu pri Žužemberku, da je gospod

Rajko Sušnik, umetni steklar v Šiški

naspravil v imenovani cerkvi enajst novih oken, krasno in umetno v gotskem slogu, v splošno zadovoljnost in po zmerni ceni ter je zato v svoji stroki vreden najboljšega priporočila.

Za stavbni odbor:

V Šmihelu, 18. avg. 1909.

Frančišek Gabrček, lupni uprav.

Trgovina oljnatih barv, firnočev in lakov ter vseh v to stroho spadajočih predmetov.

Brata EBERL slikarja napisov, pleskarska mojstra
Miklošičeva cesta 4, naspr. „Uniona“.

Prigoročata se preč. duhovščini in p. n. občinstvu v vsakem oziru kot priznana solidna tverka.

Knjigovoznica „Katol. tiskovnega društva“
v Ljubljani se prigoroča

v izvršitev vsakovrstnih knjigovozskih del.

Knjižnicam znanen pogost. — — Solidna dela, zmerna cena.

Luka Vilhar, urar, Ljubljana, Kopicarjeva ulica števil. 4

prigoroča predavstiti duhovščini in p. n. občinstvu svojo veliko in bogato zalogo prilagojenih stvari
kot ure, verižice, uhane, zapesnice po najnižjih cenah. Za solidno in točno posredstvo se javlja.

Ivan Kregar pasar in izdelovatelj cerkvenega orodja in
posode, Ljubljana, Elizabetna cesta števil. 3

prigoroča v izdelovanju vsakovrstne cerkvene posode in orodja in zanesljive kovine po vzorcih ali po lastnem načrtu v poljubnem ali ga. Stara posoda popravi in prenovi, posrebuje in pozirajo vse po priznani najnižji ceni.

Nizke cene! Prigoroča se Velika zaloga
trgovina s klobuki in čevlji
Ivan Podlesnik ml., Ljubljana, Stari trg št. 10.

V zalogi ima tudi
televadne čevlje,
blado, srajce, čopice,
pasove, zanke
za uniforme.

Prodajalna „Katol. tisk. društva“ (H. Ničman) v Ljubljani

prigoroča svoje bogato zalogo

šolskih in pisarniških potrebščin,

kakor: raznovrstni papir, vezavke, noteze, razno zaplanko, kopirne knjige,
šolske in pisarniške mape, pisala, radirke, šrunlo, gumi, tintnike, ravnila,
trikote, šestila, barve, čopiče, raznovrstne razglednice in devocionalije.